

Werkinstructie SUA

Openbaar

Aan	Directeuren IND
cc DDMB	
Van	Directeur-Generaal IND
Nummer & Titel	WI 2023/10 Beoordelen evidente staatloosheid
Kenmerk (digijust)	
Hoofdtak	Regulier, Asiel en Bescherming, Nederlanderschap, Bestuursrecht
InformIND Thema	beleid geldend voor (staatloze) Palestijnen, procesoverstijgende thema's (nieuw: vaststelling staatloosheid)
Relatie met	<i>Stb. 2023/230 (Wet vaststellingsprocedure staatloosheid)</i>
Publicatiedatum	1 oktober 2023
Geldig vanaf	01-10-2023
Geldig tot en met	01-10-2024
Bijlage(n)	Geen

Disclaimer

De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) gebruikt werkinstructies om een breder onderwerp toe te lichten voor medewerkers van de IND ter ondersteuning van hun werkzaamheden en met als doel om het beleid op een correcte en eenduidige wijze uit te voeren. Deze instructies zijn nadrukkelijk géén beleidsregels, maar procedurele instructies en zijn dan ook niet bedoeld als vervanging van de bepalingen in de Vreemdelingencirculaire 2000 of de Handleiding Rijkswet op het Nederlanderschap. Er kunnen overigens goede redenen bestaan om in een individueel geval maatwerk te leveren en van een instructie af te wijken.

Inleiding

De Wet vaststellingsprocedure staatloosheid (hierna Wvs) bevat een procedure om staatloosheid vast te laten stellen door de rechtbank Den Haag (civiele kamer). Als de uitspraak (beschikking) waarin staatloosheid wordt vastgesteld onherroepelijk is (drie maanden na de uitspraak zijn verstreken zonder dat cassatie is ingesteld of, als cassatie is ingesteld, de Hoge Raad daarop arrest heeft gewezen), is elk orgaan dat met de uitvoering van enige wettelijke regeling is belast, daaraan gebonden.

Op grond van artikel 5 van de Wvs kan een bestuursorgaan (waaronder de IND) buiten de judiciële vaststellingsprocedure om, evidente staatloosheid vaststellen. Dit wordt nader geregeld in het Besluit evidente staatloosheid. Als geen sprake is van evidente staatloosheid, moet de vreemdeling zich voor vaststelling van zijn staatloosheid wenden tot de rechtbank Den Haag.

Vreemdelingen die voor de inwerkingtreding van de Wvs reeds in de basisregistratie personen (brp) stonden ingeschreven als zijnde staatloos, blijven ingeschreven als zijnde staatloos. Op deze personen is de Wvs en het Besluit evidente staatloosheid niet van toepassing.

Vastgestelde staatloosheid levert onder meer de volgende rechten op:

- recht op een identificatiedocument voor staatlozen (enkel bij onrechtmatig verblijf)
- inschrijving in de basisregistratie als 'staatloze' (enkel bij rechtmatig verblijf)
- het kunnen afleggen van een optieverklaring indien kinderen staatloos in Nederland zijn geboren (enkel bij onrechtmatig verblijf)
- het kunnen indienen van een verzoek om naturalisatie met een kortere termijn en (enkel bij rechtmatig verblijf)
- het kunnen verkrijgen van reisdocumenten voor niet-Nederlanders (enkel bij rechtmatig verblijf).

Leeswijzer

In het Besluit evidente staatloosheid (art. 1) zijn limitatief de materiële voorwaarden beschreven waaronder een vreemdeling evident staatloos is. In artikel 6 van de Wvs staan de voorwaarden beschreven voor wanneer de IND een identificatiedocument voor staatlozen verstrekt. Deze werkinstructie is een uitwerking van voornoemde kaders en bedoeld voor IND-medewerkers die zich bezig houden met een aanvraag om een identificatiedocument voor staatlozen en voor IND-medewerkers die moeten beslissen op een verblijfsaanvraag waarin staatloosheid een *relevant* gegeven is.

Inhoudsopgave

1. Vaststelling van de identiteit.....	4
2. Wanneer is iemand evident staatloos?	4
2.1 A-grond: betrokkene beschikt over een buitenlandse vaststelling.....	5
2.2 B-grond: het kind is geboren in Nederland en de ouders zijn staatloos	5
2.3 C-grond: het kind is in Nederland geboren en de vader is staatloos.....	5
2.4 D-grond: het kind is in Nederland geboren en heeft geen juridische vader	6
2.5 E-grond: betrokkene heeft de nationaliteit van een niet-erkende staat	6
3. Wanneer wordt een identificatiedocument voor staatlozen verleend?	7
4. Procedures waarin toetsing van staatloosheid aan de orde kan zijn	7
5. Rechtsmiddelen.....	8
6. Afstemming.....	9

1. Vaststelling van de identiteit

Voordat kan worden beoordeeld of een vreemdeling evident staatloos is en of in het bezit moet worden gesteld van een identificatiedocument voor staatlozen is eerst van belang om de identiteit van die vreemdeling vast te stellen. De vastgestelde staatloosheid wordt namelijk gekoppeld aan de identiteit door deze te vermelden in de BRP, op het verblijfsdocument of het identificatiedocument.

De vreemdeling moet daarom zijn identiteit of de afstamming/identiteit van zijn kinderen aannemelijk maken. Dat doet hij op de eerste plaats met officiële documenten. Kan hij die onmogelijk verstrekken dan moet hij de identiteit aannemelijk maken met andere middelen. Alle aangevoerde bewijsmiddelen moeten daarbij afzonderlijk en in onderlinge samenhang kenbaar worden gezien.

Bewijswaarde

De IND kent een sterkere bewijswaarde toe aan documenten, wanneer deze door de autoriteiten van het land van afgifte zijn afgegeven en er voldoende identificerende gegevens (zoals een foto, geboortedata en (achter)namen) van de vreemdeling op het document staan.

Documenten die niet zijn afgegeven door de daartoe bevoegde autoriteiten, en documenten met weinig identificerende gegevens, hebben in de regel een zwakkere bewijswaarde.

Bij het toekennen van bewijswaarde aan deze documenten beziet de IND de manier van afgifte van het document, waarbij van belang is of het document op basis van (eigen) verklaringen of op basis van nader onderzoek door (welke) autoriteiten, is opgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de persoonlijke omstandigheden van de vreemdeling en de administratieve praktijken van het land van herkomst of in het land van afgifte.

Indien de identiteit niet voldoende aannemelijk is (op basis van de overgelegde stukken), kan de staatloosheid niet worden vastgesteld en dient het verzoek om vaststelling evidente staatloosheid te worden afgewezen.

2. Wanneer is iemand evident staatloos?

Evidente staatloosheid wordt aangenomen in de volgende gevallen:

- a. de betrokkene beschikt over een document waaruit de vaststelling van staatloosheid blijkt door een land dat bij ministeriële regeling is aangewezen;
- b. de betrokkene is een in Nederland geboren kind van ouders die staatloos zijn als bedoeld in artikel 4 of 5 van de Wvs en beschikt over een geboorteakte in de zin van artikel 2.3 van de Wet basisregistratie personen;
- c. de betrokkene is een in Nederland geboren kind dat geen vader heeft in de zin van artikel 199 van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, wiens moeder uitsluitend de nationaliteit heeft van een land dat bij ministeriële regeling is aangewezen of staatloos is, en beschikt over een geboorteakte in de zin van artikel 2.3 van de Wet basisregistratie personen;
- d. de betrokkene is een in Nederland geboren kind van een vader die staatloos is als bedoeld in artikel 4 of 5 van de Wvs, wiens moeder uitsluitend de nationaliteit heeft van een land dat bij ministeriële regeling is aangewezen of staatloos is, en beschikt over een geboorteakte in de zin van artikel 2.3 van de Wet basisregistratie personen;
- e. de betrokkene heeft uitsluitend de nationaliteit van een staat die niet door Nederland wordt erkend.

In paragraaf 2.1 tot en met 2.5 wordt voor elke zojuist genoemde categorie uitgelegd aan welke voorwaarden moet zijn voldaan voordat wordt aangenomen dat van de geschetste situatie sprake is.

2.1 A-grond: betrokkene beschikt over een buitenlandse vaststelling

Hier gelden de volgende cumulatieve voorwaarden:

- Betrokkene heeft een origineel buitenlands document waaruit blijkt dat een ander land met een vaststellingprocedure hem als staatloos heeft aangemerkt. Hierbij kan het gaan om zowel judiciële als niet-judiciële vaststelling.
- Voorts moet het buitenlands document zijn afgegeven door een aangewezen land, opgenomen in de Regeling betreffende evidente staatloosheid en het identificatiedocument voor staatlozen. Hierbij wordt aangesloten bij de landen die door de UNHCR zijn aangemerkt als landen met een 'statelessness determination procedure'.

Indien het document niet is opgesteld in de Nederlandse, Engelse, Franse of Duitse taal, dan moet dit vertaald worden door een beëdigde vertaler in een van de genoemde talen. Ook moet het document gelegaliseerd dan wel geapostilleerd zijn.

Let op! Van evidente staatloosheid is geen sprake als blijkt dat betrokkene inmiddels een nationaliteit heeft verkregen of over een document beschikt dat is afgegeven door een land dat niet is aangewezen als land zoals opgenomen in de Regeling betreffende evidente staatloosheid en het identificatiedocument voor staatlozen. Staatloosheid kan in het laatste geval alleen worden vastgesteld in de vaststellingsprocedure bij de rechtbank Den Haag.

2.2 B-grond: het kind is geboren in Nederland en de ouders zijn staatloos

Hier gelden de volgende cumulatieve voorwaarden:

- Dat het kind in Nederland is geboren, wordt aangetoond met een Nederlandse geboorteakte. Een dergelijke akte wordt ook opgemaakt als de ouders niet rechtmatig in Nederland verblijven.
Als een Nederlandse geboorteakte van het kind ontbreekt, kan reeds hierom al gesteld worden dat geen sprake is van evidente staatloosheid; en
- Beide ouders zijn staatloos. Dit kan op de volgende manieren worden aangetoond:
 - a. met een onherroepelijk geworden uitspraak van de rechtbank Den Haag in de vaststellingsprocedure; of
 - b. evidente staatloosheid is vastgesteld (zie toelichting ad a, c, d en e).
 - c. de ouders staan voor 1 oktober 2023 ingeschreven in de brp als staatlozen (artikel 9 Wvs), tenzij blijkt dat één van de ouders of beiden (inmiddels) een nationaliteit bezit of bezitten.

Het is niet vereist dat de vreemdeling op het moment dat de evidente staatloosheid wordt aangenomen nog minderjarig is.

2.3 C-grond: het kind is in Nederland geboren en de vader is staatloos

Hier gelden de volgende cumulatieve voorwaarden:

- Dat het kind in Nederland is geboren, wordt aangetoond met een Nederlandse geboorteakte. Een dergelijke akte wordt ook opgemaakt als de ouders niet rechtmatig in Nederland verblijven; en
- De vader van het kind is staatloos. Dit kan op de volgende manieren worden aangetoond:
 - a. met een onherroepelijk geworden uitspraak van de rechtbank Den Haag in de vaststellingsprocedure; of
 - b. evidente staatloosheid is vastgesteld (zie toelichting ad a, b, d en e);
 - c. de vader staat voor 1 oktober 2023 ingeschreven in de brp als staatloze (artikel 9 Wvs), tenzij blijkt dat vader (inmiddels) een nationaliteit bezit; en
- De moeder is niet staatloos en heeft een nationaliteit. Als dat aan de hand is, dan moet het volgende worden onderzocht:
 - Kan de moeder haar nationaliteit op grond van het nationaliteitsrecht van dat land doorgeven aan haar kind?
 - Zie hiervoor de Regeling betreffende evidente staatloosheid en het identificatiedocument voor staatlozen. In deze ministeriële regeling is vastgelegd ten aanzien van welke landen wordt aangenomen dat het nationaliteitsrecht eraan in de weg staat dat de nationaliteit via de

vrouwelijke lijn aan haar kind wordt doorgegeven. Hierbij is aansluiting gezocht bij de lijst landen die de UNHCR hierover bijhoudt.

- Nationaliteit van de moeder: staat die in de landenlijst Regeling betreffende evidente staatloosheid en het identificatiedocument voor staatlozen?
 - Als ja → de moeder kan haar nationaliteit niet doorgeven, het kind is staatloos.
 - Als nee → moeder kan haar nationaliteit doorgeven, het kind is niet staatloos.

2.4 D-grond: het kind is in Nederland geboren en heeft geen juridische vader

Deze categorie is tweeledig:

- a. Het kind is in Nederland geboren en de vader is voor de geboorte van het kind overleden. Volgens het van toepassing zijnde nationaliteitsrecht van de vader verkrijgt het kind niet de nationaliteit van de overleden vader; of
- b. Het kind is in Nederland geboren niet staande een huwelijk en de vader heeft het kind bijvoorbeeld niet erkend. Dit blijkt uit de geboorteakte van het kind waarin dan alleen de moeder staat vermeld.

Hier gelden in beide gevallen de volgende cumulatieve voorwaarden:

- Dat het kind in Nederland is geboren, wordt aangetoond met een Nederlandse geboorteakte. Een dergelijke akte wordt ook opgemaakt als de ouders niet rechtmatig in Nederland verblijven; en
- De moeder van het kind is staatloos. Als dat zo is, dan is het kind staatloos. De moeder toont aan dat zij staatloos is:
 - a. met een onherroepelijk geworden uitspraak van de rechtbank Den Haag in de vaststellingsprocedure;
 - b. evidente staatloosheid is vastgesteld (zie toelichting ad a, b, c, en e); of
 - c. de moeder staat voor 1 oktober 2023 ingeschreven in de brp als staatloze (artikel 9 Wvs) tenzij blijkt dat moeder (inmiddels) een nationaliteit bezit.

Let op! Als de moeder wel een nationaliteit heeft, en dus niet staatloos is, dan moet worden onderzocht:

- Kan de moeder haar nationaliteit op grond van het nationaliteitsrecht van dat land doorgeven aan haar kind?
 - Zie hiervoor de Regeling betreffende evidente staatloosheid en het identificatiedocument voor staatlozen. In deze ministeriële regeling is vastgelegd ten aanzien van welke landen wordt aangenomen dat het nationaliteitsrecht eraan in de weg staat dat de nationaliteit via de vrouwelijke lijn aan haar kind wordt doorgegeven. Hierbij is aansluiting gezocht bij de lijst landen die de UNHCR hierover bijhoudt.
 - Nationaliteit van de moeder: staat die in de landenlijst Regeling betreffende evidente staatloosheid en het identificatiedocument voor staatlozen?
 - Als ja → de moeder kan haar nationaliteit niet doorgeven, het kind is staatloos.
 - Als nee → moeder kan haar nationaliteit doorgeven, het kind is niet staatloos.

2.5 E-grond: betrokkene heeft de nationaliteit van een niet-erkende staat

Het gaat hier om een vreemdeling die uitsluitend een nationaliteit bezit of stelt te hebben van een staat die door Nederland niet wordt erkend. Het meest voorkomende voorbeeld betreft Palestijnen. Zie in dit verband [WI 2020/19 Palestijnen](#). Dit betekent dat indien Palestijnen de nationaliteit van het land van herkomst en of geboorte bezitten, zij niet staatloos zijn (bijvoorbeeld gebleken is dat Palestijnen afkomstig uit Syrië over een Syrisch paspoort kunnen beschikken met code SYR=Syrische nat).

Let op! Voor deze categorie is het niet vereist dat de betrokkene in Nederland is geboren.

3. Wanneer wordt een identificatiedocument voor staatlozen verleend?

In artikel 6 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid staat dat aan de vreemdeling een identificatiedocument wordt verleend als:

- 1) hij geen rechtmatig verblijf heeft in de zin van Vreemdelingenwet;
- 2) vastgesteld staatloos is als bedoeld in artikel 4 of 5 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid;
- 3) er biometrische gegevens beschikbaar zijn als bedoeld in artikel 106a van de Vreemdelingenwet; en
- 4) de leges zijn betaald.

Let op: het identificatiedocument voor staatlozen is geen identiteitsdocument in de zin van de Wet identificatieplicht en geeft ook uitdrukkelijk geen verblijfsrecht. Het pasje is bedoeld voor staatlozen zonder rechtmatig verblijf. Het aanvragen van dit document is bovendien niet verplicht. Het pasje wordt in persoon aangevraagd en verstrekt bij het IND-loket.

Ad. 1

Er is sprake van rechtmatig verblijf als sprake is van één van de situaties als bedoeld in artikel 8 van de Vreemdelingenwet. Daarvan is onder meer sprake wanneer de vreemdeling in het bezit is van een verblijfsvergunning of die heeft aangevraagd en nog in afwachting is van een beslissing op die aanvraag.

Ad. 2

Staatloosheid kan op twee manieren worden vastgesteld, namelijk in de gerechtelijke procedure bij de rechtbank Den Haag (art. 4) en in een niet-judiciële procedure bij een bestuursorgaan, zoals de gemeente of de IND (art. 5).

De staatloosheid is vastgesteld als de vreemdeling een vaststellingsbeschikking overlegt van de rechtbank die onherroepelijk is dan wel een document overlegt waaruit evidente staatloosheid blijkt.

Ad. 3

De IND kan alleen een identificatiedocument aanmaken als het over de biometrische gegevens van de vreemdeling beschikt. Die worden namelijk op het pasje gezet. Vaak staan die gegevens al in de BVV.

Indien er nog geen BVV gegevens bekend zijn, dan dient de betreffende vreemdeling zich, teneinde zijn biometrische gegevens te laten registreren ten behoeve van het pasje, te melden bij de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel van de Nederlandse politie (AVIM). Het AVIM zal vingerafdrukken afnemen en een gezichtsopname maken en deze gegevens in de BVV zetten, zodat de IND deze gegevens vervolgens kan gebruiken voor het pasje.

Ad. 4

De vreemdeling zal eerst leges moeten betalen voordat een identificatiedocument kan worden verstrekt. De hoogte van de leges zijn opgenomen in de Regeling betreffende evidente staatloosheid en het identificatiedocument voor staatlozen.

Als de leges niet worden betaald, wordt de aanvraag niet in behandeling genomen.

Termijn

De termijn waarbinnen zal moeten worden beslist volgt uit de Awb en bedraagt uiterlijk 8 weken na ontvangst van de aanvraag (art. 4:13, lid 2, Awb).

4. Procedures waarin toetsing van staatloosheid aan de orde kan zijn

1. Op de eerste plaats volgt uit de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid dat een vreemdeling zonder verblijfsrecht die vastgesteld staatloos is (in de procedure bij de rechtbank Den Haag of bij evidente staatloosheid) bij de IND een **aanvraag kan doen voor een identificatiedocument waaruit de staatloosheid blijkt**.

Indien in deze procedure blijkt dat de vreemdeling niet valt onder een van de categorieën van evidente staatloosheid, kan de staatloosheid alleen worden vastgesteld in de vaststellingsprocedure bij de rechtbank Den Haag. De aanvraag voor het identificatiedocument wordt dan afgewezen.

Heeft de gemeente de evidente staatloosheid vastgesteld dan wordt in beginsel van deze gegevens uitgegaan en kan een identificatiedocument worden verstrekt. Dit is anders in het geval:

- een buitenlands paspoort/identiteitskaart wordt overgelegd; of
- een nationaliteitsverklaring is afgelegd of overgelegd in procedures bij de IND, waaruit blijkt dat de vreemdeling een nationaliteit bezit.

In deze twee gevallen wordt afgeweken van de vastgestelde staatloosheid geregistreerd in de BRP en wordt een terugmelding ex artikel 2.34 lid 1 Wet BRP gedaan aan de gemeente van inschrijving.¹

2. Op de tweede plaats kan **de vreemdeling in een verblijfsprocedure aangeven dat hij staatloos is**. In dat geval beoordeelt de IND-medewerker, als dat voor de desbetreffende procedure van belang is, ambtshalve aan de hand van de criteria van artikel 5 Wet vaststellingsprocedure staatloosheid (zie ook paragraaf 2) – naast de vraag of de vreemdeling in aanmerking komt voor de gevraagde verblijfsvergunning – of de vreemdeling evident staatloos is.

Blijkt de vreemdeling evident staatloos te zijn, dan wordt het ontbreken van een paspoort of ander identiteitsdocument niet tegengeworpen bij het beoordelen van de aanvraag zolang de identiteit met andere officiële documenten of andere middelen is aannemelijk is gemaakt. Voldoet de vreemdeling aan alle overige voorwaarden, dan kan een verblijfsvergunning worden verleend. Op het verblijfsdocument komt dan te staan dat de vreemdeling staatloos is. Voldoet de vreemdeling niet aan de overige voorwaarden, dan wordt de aanvraag afgewezen. In dat geval kan hem op aanvraag een identificatiedocument voor staatlozen worden verstrekt.

Blijkt de vreemdeling niet evident staatloos te zijn, dan wordt het gebrek aan identificerende documenten wel tegengeworpen bij het beoordelen van de aanvraag. De aanvraag kan in dat geval worden afgewezen en er wordt géén identificatiedocument voor staatlozen verstrekt.

5. Rechtsmiddelen

Wat de rechtsmiddelen betreft zijn er twee varianten:

1. Een afwijzing van een aanvraag om een identificatiedocument voor staatlozen is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Er kan dus bezwaar worden ingediend bij de IND en (vooralsnog) beroep bij de bestuursrechter. In bezwaar vindt een herbeoordeling plaats, tenzij de aanvraag wegens het niet betalen van de leges niet in behandeling is genomen. In het laatste geval vindt een beoordeling plaats of de aanvraag terecht niet in behandeling is genomen wegens het niet betalen van de leges.
2. Tegen een beslissing (ongeacht wat deze beslissing is) van een verblijfsaanvraag kunnen alleen rechtsmiddelen worden aangewend tegen de beslissing over het verblijf. Tegen de niet-erkenning van evidente staatloosheid kan geen bezwaar worden gemaakt. Dat komt omdat de staatloosheid in die zaken geen wettelijk criterium is. In dat geval staat het de vreemdeling vrij om zich te richten tot de rechtbank Den Haag om daar de gerechtelijke vaststellingsprocedure te doorlopen.

Voor bezwaar en beroep tegen de afwijzing van de aanvraag om een identificatiedocument geldt de algemene Awb-termijn van 6 weken (art. 6:7 Awb).

¹ [WI 2021/19 Beleidslijn bij afwijkende gegevens IND-BRP - Immigratie- en Naturalisatiedienst \(pucoverheid.nl\)](https://www.pucoverheid.nl)

6. Afstemming

Deze werkinstructie is afgestemd met DMB, SUA, JZ, RVN, A&B en DV.